

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa S. - Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w P. (następcy prawnego Banku S. w P.)

przeciwko Przedsiębiorstwu Wielobranżowemu "B." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji w N.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

2) nie obciąża strony pozwanej kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz powoda.

UZASADNIENIE

Powód Bank Spółdzielczy w P. domagał się zasądzenia od pozwanego B. spółki z o.o. w likwidacji z siedzibą w N. kwoty 2.223.181,08 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Wyrokiem z dnia 20 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w P. zasądził od pozwanego na rzecz powoda powyższą kwotę z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty. Po rozpoznaniu apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w (...) zaskarżonym

wyrokiem z dnia 26 czerwca 2019 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że w miejsce kwoty 2.223.181,08 zł zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.154.311,95 zł. z ustawowymi odsetkami i odsetkami ustawowymi za opóźnienie, oddalając powództwo w zakresie należności głównej wynoszącej 68.869,13 zł z ustawowymi odsetkami i odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz apelację pozwanego w pozostałej części. Pozwany wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia przysługujący od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służący ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie rozważań dotyczących wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania należy odnotować, że decyzją z dnia 28 kwietnia 2020 r. Bankowy Fundusz Gwarancyjny wszczął wobec Banku Spółdzielczego w P. przymusową restrukturyzację oraz zastosował instrument przymusowej restrukturyzacji w formie przejęcia przedsiębiorstwa w ten sposób, że S. Spółka Akcyjna z siedzibą w P. z dniem 2 maja 2020 r. przejął ze skutkiem określonym w art. 176 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu

Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 842) przedsiębiorstwo powoda, obejmujące ogół praw majątkowych powoda według stanu na koniec dnia wszczęcia przymusowej restrukturyzacji, ujętych w jego ewidencji księgowej lub informatycznych systemach księgowych, z wyłączeniem praw i środków pieniężnych wymienionych w punkcie 4 ust. 1 lit. a) - c) decyzji. Z dniem 2 maja 2020 r. S. Spółka Akcyjna w P. wstąpił zatem do postępowania w miejsce powoda, co znalazło odzwierciedlenie w komparycji postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2020 r..

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, skarżący podniósł, że w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne, dotyczące art. 411 pkt 1 k.c. w zakresie relacji pomiędzy tym przepisem a kondykcją w postaci nieważności czynności prawnej.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu Sądowi Najwyższemu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 k.p.c., wykazać zasadność proponowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy, czego skarżący jednak nie uczynił. Ograniczył się w tym zakresie wyłącznie do lakonicznego stwierdzenia, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy bardzo skąpo wypowiadał się odnośnie do okoliczności wyłączających kondykcje unormowane w art. 410 § 2 k.c., w szczególności w zakresie okoliczności objętych dyspozycją art. 411 pkt 1 k.c., czemu nie towarzyszył jednak szczegółowy wywód prawny wyluszczaający powzięte przez skarżącego wątpliwości prawne oraz ich istotę, w sytuacji, w której Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dokonał wykładni art. 411 pkt

1 k.c. z przytoczeniem orzeczeń Sądu Najwyższego odnoszących się do tych kwestii. Wyjaśniono już bowiem w judykaturze, że ocena, czy zachodzą przesłanki wyłączające - na podstawie art. 411 pkt 1 k.c. - obowiązek zwrotu spełnionego świadczenia, musi być poprzedzona ustaleniem, z którą postacią nienależnego świadczenia - według kwalifikacji zawartej w art. 410 § 2 k.c. - wiąże się dochodzone roszczenie. Jeżeli bowiem podstawę prawną świadczenia stanowiła nieważna czynność prawna, która nie stała się ważna mimo spełnienia świadczenia, to wiedza spełniającego świadczenie, że nie był do świadczenia zobowiązany, nie zwalnia odbiorcy świadczenia (wzbogaconego) od jego zwrotu na rzecz zubożonego. W przeciwnym wypadku dochodziłoby bowiem do sanacji spełnienia świadczenia na podstawie nieważnej czynności prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2018 r., I CSK 575/17, OSNC-ZD 2019, nr 4, poz. 53). Pozwany nie wykazał zatem potrzeby kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego dotyczącej przedstawionej we wniosku kwestii.

Skarżący oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania także na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny oparł zaskarżony wyrok na wadliwym ustaleniu, że doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej kosztem powoda, gdyż na rachunku bankowym pozwanej Spółki powstało saldo ujemne odpowiadające wartości wykorzystanego przez Spółkę limitu kredytowego, co pozostaje, zdaniem pozwanego, w sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Ponadto, w ocenie powoda oczywiście uzasadniony jest zarzut naruszenia przepisów postępowania tj. art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób uniemożliwiający kontrolę kasacyjną, ze względu na istotne niespójności i sprzeczności w argumentacji Sądu Apelacyjnego, co ma się wiązać z przyjęciem, że jedno świadczenie powoduje jednocześnie bezpodstawne wzbogacenie obu jego stron.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na jej oczywistej zasadności nakładało na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy

prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Podkreślić też należy, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skarżący nie uczynił zadość tym wymaganiom. Z treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi, wynika, że - przynajmniej częściowo - oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący powiązał z zakwestionowaniem prawidłowości przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego materiału dowodowego i poczynionych ustaleń faktycznych, które to zarzuty nie są dopuszczalne w skardze kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), albowiem Sąd Najwyższy jest przy jej rozpoznaniu związany podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przytoczony w ramach omawianej przyczyny kasacyjnej art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania w realiach rozpoznawanej sprawy ze względu na moment jego wejścia w życie w konfrontacji z datą wydania zaskarżonego wyroku. Nie ma to o tyle znaczenia dla oceny skargi w kategorii jej oczywistej zasadności, że na gruncie art. 328 § 2 k.p.c. utrwalił się w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że zarzut jego naruszenia może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (por. wyroki: z dnia 24 stycznia 2008 r. I CSK 347/07, nie publ., z dnia 27 marca 2008 r., III CSK 315/07, nie publ., z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, nie publ.), co nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c. ze względu na sytuację finansową i majątkową pozwanej Spółki.

jw